

ӨОЖ:37.016:811.512.161:008

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KÜLTÜR AKTARIMI

Bekir Hardal

Süleyman Demirel üniversitesi

6M011900 – İki yabancı dil bölümünün yüksek lisans öğrencisi

Түйін

Тіл – адамдардың бір-бірімен байланыс құру үшін қолданылатын ең маңызды жүйе, қарым қатынас құралы. Адам баласы тіл арқылы өзінің сезімін, ойларын білдіреді, жеткізе алады. Дүниежүзілік мәдениеттің ең төменгі және ең жоғарғы сатысында тұрған халықтардың әрқайсысына тән өзіндік тіл мәдениеті қалыптасқан. Тіл арқылы осы мәдениеттің болмысы, деңгейі танылады. Тіл – тек қана байланыс жүйесі емес, сонымен қатар қоғамның барлық саласын қамтиды, мұқтаждығын өтейді.

Кілт сөздер: тіл, тіл мәдениеті, тілдік жүйе

Summary

Language is the main communication system to make interrelation between human race. Human being uses language to tell about his feelings, to tell about his opinion. We know that every society has own culture. Language – is not only method of communication, we must not forget that language get to know our culture, during learning and studying language we must know importance of culture. Unless, we will never understand substance of language. We must be sure that, every matter that takes place in language system has manner and matter, inner meaning is directly relative to culture.

Keywords: language, language culture, language system

ÖZET. *Dil, canlıların iletişim kurmak için kullandıkları bir bildirişim aracıdır. İnsanoğlu sınırlarını çizmeyeceğimiz duygu, düşünce ve hayal dünyasını dille açığa vurur. En ilkel toplumdaki en gelişmiş toplumlara kadar, bütün toplumların kendilerine göre birer kültürleri bulunur. Dilin yalnızca göstergeler dizgesi değil, aynı zamanda bir kültür demek olduğu kabul edilirse, dil öğrenimi ve öğretiminde kültür öğesini hiçbir zaman unutmamak gerekir. Aksi halde dil; tekdüze, mekanik ve sıkıcı gelecektir. Dildeki dizgeler içerisinde yer alan her göstergenin dış dünyada işaret ettiği bir gönderme alanı, bir dış dünya gerçekliği vardır ve bu gönderme alanı da kültürle ilgilidir.*

Bilindiği üzere “dil”in günümüze değin birçok araştırmacı tarafından farklı bakış açılarıyla yüzlerce tanımı yapılmıştır. En genel ifadesiyle dil, canlıların iletişim kurmak için kullandıkları bir bildirişim aracıdır. İletişim kuran her canlı aslında kendine özgü bir dil kullanıyor demektir. Arıların,

karıncaların, yunusların iletişim kurmak için yaptığı eylemler de buna dâhil edilebilir. Eğer dilin tanımını bildirişim temeline oturtacak olursak kullandığımız trafik işaretleri, duygularımızı ifade etmek için seçtiğimiz renkler, sözsüz iletişim kurmamızı sağlayan beden hareketlerimiz de dil unsurları sayılırlar. Ancak sadece bildirişim temeline dayandırılan bir dil tanımı eksik kalacaktır; çünkü insan dışındaki varlıkların kullandığı dili bir yana bırakacak olursak insanoğlunun insanoğluyla anlaşmak için kullandığı en yetkin araç olan dilin daha karmaşık, gelişmiş bir sistem olduğunu belirtmemiz gerekir. İnsan dışındaki canlılarda bildirişim, ilkel şekilde ve içgüdüsel gerçekleşir. Hayvanlar iletişimlerini geliştirmeksizin hep aynı biçimde sürdürürken insanoğlu, kendine bahşedilen akli ile sürekli bilgi ve becerilerini geliştiren bir canlı olması nedeniyle dilini de geliştirebilmektedir. İşte bu nedenle Doğan Aksan, dili, insanı insan yapan niteliklerin başında sayar. Ona göre dil, insanın duygularını, düşüncelerini, isteklerini bütün incelikleriyle açığa vurmasına, yaşamını sürdürebilmesine olanak sağlar [1, 11]. Muharrem Ergin'e göre dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan doğal bir vasıta; kendi kanunları içinde yaşayan ve gelişen bir varlık; milleti birleştiren, koruyan ve onun ortak malı olan sosyal bir müessese; seslerden örülmüş muazzam bir yapı; temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli anlaşmalar ve sözleşmeler sistemidir. [2, 7].

İnsanoğlu sınırlarını çizemeyeceğimiz duygu, düşünce ve hayal dünyasını dille açığa vurur. Daha bebekken kendini sadece ilkel davranışlarla ifade eden insanoğlu zekâsı ile dil denen sistemi kavrar ve gelişen duygu, düşünce ve hayal dünyasını, kurallarını yavaş yavaş kavramaya başladığı dille açığa vurur. Bu bakımdan dil ve düşünce arasında bir bağlantı vardır. Dil kendine has kuralları olan canlı bir yapıdır. Dışarıdan zorlama müdahaleleri reddeder. Binlerce yılda oluşmuş kuralları, nesilden nesile aktarılır; bu kurallar onu diğer dillerden ayırır; onu bozulmaya, yok olmaya karşı korur. Bu kurallar aynı zamanda o dili konuşan ulusun dil anlayışını, zevkini, dile karşı tutumunu ve dil mantığını gösterir. Canlı bir varlık oluşu onun sürekli gelişim ve değişim göstermesinden ileri gelir. Her dilin tarihinde farklı gelişim, duraklama dönemleri görülebilir. Bu gelişim ve değişimler tarih, sosyal, kültürel olaylardan bağımsız düşünülemez. Dilin var oluşu o dille konuşan, yazan, düşünen bir insan topluluğunun, bir ulusun var olmasına bağlıdır. Ulusu oluşturan her fert, dilin kurallarını benimser ve kullanır. Böylece dilini korur ve yaşatır. Her ulus kendi yaşayış duygu ve düşünce tarzını diline yansıtır. Diller o ulusun ruhunun gerçek bir aynasıdır.

Dilin öğeleri incelendiğinde o dili konuşan ulusun tarihi, edebiyatı, kültürüne dair çok önemli ipuçları elde edilebilir. Bireyler binlerce yıldır kullandıkları dille oluşturulmuş yazılı, sözlü ürünlerle karşılaştığında olumlu milli duygular hissetmenin yanında dillerinin ve buna bağlı olarak kültürlerinin zenginliğini fark edecek, kutsal saydığı değerlerin önemini daha çok kavrayacak, millî bir bağla birbirine daha çok bağlanacaktır. Peki insanlar neden yabancı dil öğrenirler? Sorunun cevabı basit aslında, İnsanoğlunun, dili etkili bir iletişim aracı olarak kullanmaya başlaması ne kadar eskiye dayanıyorsa, onun başka insanların dillerini öğrenmeye çalışması da o denli eskiye dayanır. Yabancı dil öğrenme isteği, hatta zorunluluğu insanoğlunun sosyalleşme, toplumsallaşma süreciyle doğrudan ilgili bir durumdur. İnsanlar yakın çevreleriyle, doğayla ve kendinden farklı insanlarla sürekli bir etkileşim içindedir. Bu etkileşim ve iletişim bireysel olabildiği gibi çeşitli kurumlar, uluslar, devletler bağlamında da olabilir. İşte insanoğlu sosyal, tarihi, dini, siyasî, kültürel, ekonomik alanlardaki binlerce yıllık birikimini, deneyimini dil yardımıyla yeni kuşaklara ve başka dillerde konuşup yazan, farklı değerlere sahip insanlara aktarmayı ve onlarınkinden de yararlanmayı ister. Böylece etkileşimi ve iletişimi sürdürür; açıkçası bu yolla var olur.

Bu var oluş çabasının her alanda (bilim, eğitim, turizm, kültür, siyaset, askerlik, ticaret vb.) sağlıklı yürütülebilmesi için ana dilin dışında başka ulusların dillerinin öğrenilmesi bir zorunluluk olarak ortaya çıkar. Erol Barın, Yabancılarla Türkçenin Öğretiminde Bir Metod Denemesi adlı araştırmasında insanların yabancı dilleri öğrenme nedenlerini şu başlıklar altında toplamıştır:

a-İyi bir eğitim almak: Yüksek öğrenim yapan kimi insanlar çalıştıkları alanın tüm kaynaklarına ulaşmak için en azından bir ya da iki yabancı dil öğrenirler.

b-Dil politikasındaki evrensellik: Günümüzde gelişimini tamamlamış ülkeler, dillerini başka ülkelerin insanlarına öğreterek, siyasî, ekonomik, kültürel birçok yarar sağlamaktadır. Dilin kültürün aynası olduğu düşünülürse ülkelerin dilleriyle beraber kültürlerini de öğrettiklerini söylemek yanlış olmaz. Öğrendiği dilin artık bir parçası, değeri hâline gelen insan, öğrendiği dilin milletini, kültürünü sevecek ve övecektir. Bu durum, dünyada söz sahibi olan ülkelerin kendi yararlarına kullanabilecekleri politik olanak ve faydalar sağlamaktadır.

c-Değişik kültürleri tanımak: Her alandaki büyük değişim ve gelişmelerle dünyamız hızla küçülmüş ve ulusların, bireylerin ilişkilerinin yoğunluğu da hızla artmıştır. Alanlarında uzmanlaşmış bireylerin

oluşturduğu çok kültürlü toplumlarda kültür çatışmaları yerini, kültürel paylaşım ve etkileşime bırakmış; bu da başka kültürlerin dillerine olan merakı tetiklemiştir.

d-Göçler: Ekonomik, siyasî, sosyal nedenlerle başka ülkelere göç eden ve orada yaşamlarını sürdürmek zorunda kalan insanlar, gittikleri ülkenin dilini de öğrenmek zorundadırlar. Bu duruma Avrupa'daki ülkelere göç eden Türk işçileri ve aileleri örnek gösterilebilir.

e-Ticaret: Ekonomik güç, diğer birçok alandaki istikrarı da beraberinde getirmektedir. Günümüzde ticaretin bilgi sektöründen ne denli yararlandığı düşünülürse yabancı dil bilmenin ticarî ilişkilerin sağlıklı ve verimli yürütülmesinde taşıdığı önem daha iyi kavranacaktır.

f-Turizm: Bunların dışında kişilerin özel nedenleri (yabancıyla evlenme vb.),askeri, politik nedenler günümüzde yabancı dil öğrenme isteğini artırmış; buna bağlı olarak yabancı dil öğretimi önemli bir eğitim-öğretim alanı hâline gelmiştir.

Buraya kadar olan kısımda yabancı dilin öneminden ve gerekliliğinden bahsettik, şimdide bu gereklilik içinde öğrenilen dilin kültürünün dili öğrenen hedef kitleye neden aktarılması gerektiğinden bahsedelim. İnsan toplumsal bir canlıdır. Bu nedenle insanlar birbirleriyle bildirişim kurmak zorundadırlar. Bildirişimin gerçekleşebilmesi için alıcı, verici ve iletinin olması gerekir. İletiyi ulaştırmanın çeşitli yolları vardır.Beden dili, resim, duman vb. birer bildirişim aracı olarak kullanılabilir; fakat hiçbiri insana dilin sunduğu sınırsız olanakları sağlayamaz. Dil, insanlar arasında bildirişimi en kısa ve kolay yoldan gerçekleştirir. Aksan'a göre dil, düşünce, duygu ve isteklerin bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanarak başkalarına aktarılmasını sağlayan çok yönlü ve gelişmiş bir dizgedir [3, 13].Dil insanların birbirleriyle bildirişim kurmalarını sağlar. İnsanlar dil sayesinde düşünür, algılar, eyleme geçer, kendilerini ifade eder, konuşur, bildirişimde bulunur.Demirel'e göre ise dilin insanlar arasında bildirişim aracı olarak kullanılması dilin toplumsal bir işleve sahip olduğunu ortaya koymakta ayrıca dil o toplumla onun kültürü arasında ilişki kurma rolünü üstlenmektedir [5, 2]. Dil bir düşünme aracıdır.İnsanlar, düşünce, duygu ve isteklerini dil yoluyla açıklarlar.Ancak dil olmadan da düşüncenin ve doğru ya da yanlış inançların olabileceği görüşünde olanlarla da karşılaşmaktadır [6, 43]. Buna karşın, dilin düşüncenin aynası olduğu görüşünü savunanlar düşüncelerin kavram birimi olan sözcüklerle oluştuğunu, kullanılan dilde ne kadar sözcük varsa düşüncelerin de ancak o kadar geliştirilebileceğini, beyindeki düşünce alanının genişliğinin ve

derinliğinin dildeki sözcük sayısıyla doğru orantılı olduğunu belirtmektedirler. Dil insanların birbirleriyle bildirişim kurmalarını sağlar. İnsanlar dil sayesinde düşünür, algılar, eyleme geçer, kendilerini ifade eder, konuşur bildirişimde bulunur [4, 5]. Demirel'e göre ise dilin insanlar arasında bildirişim aracı olarak kullanılması dilin toplumsal bir işleve sahip olduğunu ortaya koymakta ayrıca dil o toplumla onun kültürü arasında ilişki kurma rolünü üstlenmektedir [4, 2]. Bu görüşlere göre, dilin insanlar arasında bildirişim sağladığı, sınırları olmayan, karmaşık bir düzeni olduğu, insanların duygu düşünce ve isteklerini açıkladığı, toplumla kültür arasında bir bağ kuran bir yapı olduğu söylenebilir. Toplum ile kültür arasındaki ilişkiyi dil kurduğundan dolayı dilin kültürü aktarmada etkili olduğu açıktır. Bu nedenle kültür kavramını incelemekte yarar vardır.

Kültür farklı görüşlere göre betimlenebilen bir kavramdır. Bu nedenle kültür kavramının çok geniş kapsamlı bir anlamı bulunmaktadır. Kültür kavramı yabancı dil öğretiminin amaçladığı anlamda ele alınacak olursa. Kültür dini, sanatı, insanların yapıp ettiği her şeyi içine alan karmaşık bir varlık alanıdır. Gözle görülmeyen, elle tutulmayan bu bağları insanlar eğitimle öğrenir, dil ile kurar, sürdürür. Kültür toplumu oluşturan kişileri, onları bir arada tutan, birbirine bağlayan dil ve haberleşme süreçlerini, sanatlarını, inançlarını, törelerini, hukuk ve yönetim kurumlarını, üretim ve tüketim düzenlerini içine alır. Bu görüşten yola çıkarak dil ve kültür arasındaki ilişkiyi açıklamak gerekirse, dil, en yalın biçimde insanlar arasında bildirişimi sağlayan bir araçtır. Bildirişimin gerçekleşmesi için bir bağlam, her bağlamın içinde de bir kültür ögesi bulunduğundan, dil kültürden ayrı düşünülemez. Goode, Sockalingam, Brown ve Jones'a göre kültür, insan davranışı ve onu etkileyen düşüncelerini, insanın bildirişim becerisini, dilini, inançlarını, değerlerini, dini törenlerini, toplumda üstlendiği çeşitli rolleri, içinden geldiği ırkı ve dini ve sosyal grup davranışları kapsar [7, 56].

En ilkel toplumdaki en gelişmiş toplumlara kadar, bütün toplumların kendilerine göre birer kültürleri bulunur. Toplumların hayat karşısındaki tutum ve davranışlarında, yaşayışlarında, eğitim ve düşünce tarzlarında, yaratıcılıklarında farklılıklar bulunduğu için kültürler toplumdan topluma farklı ve çeşitli yapılarda bulunur. Bundan dolayı, bir kültür için vazgeçilmez önem taşıyan unsurlar, başka bir kültür için önemsiz sayılabilir. Toplumların ve dünyadaki milletlerin mozaik durumundaki farklı görünüşleri de genellikle kültür yapılarındaki bu farklılıktan kaynaklanmaktadır.

Ozil'e göre yüzyıllar boyunca insanların birbirleriyle bildirişim

kurabilmeleri, doğaya egemen olabilmeleri, kendilerini ve çevrelerini geliştirebilmeleri gibi çeşitli etkinliklerini sağlayan araçlardan biri de dildir [8, 95]. Her ulus, dilinin sunduğu olanaklardan yararlanarak, dilini kullanarak, geliştirerek tarih boyunca kendi benliğini, varlığını sergileyen bir kültür ortaya koyar. İnsan belli bir toplum içine doğar, genellikle de doğduğu toplumun dilini öğrenerek yetişir. İnsan yetiştiği toplumun dilini öğrenirken hem o toplumun düşünme etkinliğini hem de kültürünü elde eder, dilinin dünyaya bakışı, kültürü ve kavramlarıyla çevresini algılar, bu algılar yoluyla düşünme eylemini geliştirir, dilini yetkinleştirir, gelişen dili de düşünme yetkinliğini artırır. Öyle ki, bir kültürün o toplumun bireyleri tarafından yaşatılabilmesi ve gelecek nesillere aktarılabilmesi için gerekli olan en önemli unsurlardan birisi dildir. Abacıoğlu dili kültürün bir aynası olarak nitelenmektedir. Bu görüşe göre bir ulusun dilinin incelenmesiyle onun kültürü ve dünya görüşü aydınlatılabilir. Ulusların kendi toplumsal gereksinmelerine göre sözcük türettikleri, ulusal dillerin toplumca önemsenen alanlar ve dallara ilişkin olarak geliştiği ve zenginleştiği bilinmektedir. Örneğin Eskimolarda “ kar ” ile ilgili birçok farklı sözcük bulunurken farklı bir dilde bu kavram tek sözcük ile ifade edilebilmektedir. Bu da yaşam koşulları ve hayat tarzının kültüre, kültürün de dile etkisini açıkça gözler önüne sermektedir. Bu bilgilere dayanarak, dilin kültürün bir parçası olduğu ve dil olmadan kültürün ifade edilemeyeceği söylenebilir. Dili olmayan bir kültür ya da kültürden etkilenmeden oluşan bir dil düşünülemez. Yeryüzünde geçmişten bu yana var olan dillerin tümü, tamamen kültürün ve düşünce yapısının ifadesi olarak ortaya çıkmıştır. Herhangi bir kültüre ait değer yargıları ve düşünce yapısı dilin biçimlenmesini ve o dilin diğer dillerden farklı olmasını sağlamaktadır.

Her kültürün ona kendi kimliğini kazandıran, kendine özgü bir dili vardır. Dilin içinde kültürün bütün özellikleri ve tarihsel, toplumsal tüm birikimleri bulunur. Bu nedenle, dil öğrenmek o kültürü tanımaktır. Dilin yalnızca göstergeler dizgesi değil, aynı zamanda bir kültür demek olduğu kabul edilirse, dil öğrenimi ve öğretiminde kültür ögesini hiçbir zaman unutmamak gerekir. Aksi halde dil; tekdüze, mekanik ve sıkıcı gelecektir. Dildeki dizgeler içerisinde yer alan her göstergenin dış dünyada işaret ettiği bir gönderme alanı, bir dış dünya gerçekliği vardır ve bu gönderme alanı da kültürle ilgilidir. Göstergelerin anlamları da bu biçimde oluşmakta, kültür ögesi ile tamamlanmaktadır. Bundan dolayı dilin biçimsel yapısının içinde bulunan anlamsal yapıyı kültür oluşturur, diyebiliriz. Yabancı bir dili öğrenmek bir dünyayı, yabancı bir kültürü de anlamak, tanımak demektir. Yabancı olanı anlamaya, çözümlemeye çalışmak ise öğrenciye

bilgi ve düşünce zenginliği kazandırarak onun dünyaya bakış ufkunu genişletir. Çünkü yabancı dil öğretimi tek başına sözcük ya da dilbilgisi öğretimi değil, aynı zamanda o dilin içinde geliştiği kültürün de öğretimidir. Öğrenci, bir yabancı dil öğrenirken o dilin kültürünü de öğrenmekte, daha sonra bu kültürü kendi kültürüyle karşılaştırmaktadır. Cortazzi ve Jin İngiltere’de yabancı dil öğretimiyle ilgili çoğu kaynağın 3 ana amaç üzerinde odaklandığını ifade etmektedirler [9, 196]. Bunlar:

1. Dili öğrenen kişinin karşılaşılabileceği durumlarda kullanabileceği bildirişimsel yetiyi geliştirmek,
2. Dilin doğasına ve öğrenimine karşı bir farkındalık oluşturmak,
3. Yabancı kültürü iyice incelemek, yabancı kültürdeki insanlara karşı olumlu tutumlar geliştirmek.

Ozil ise bu noktayı şöyle açmaktadır: Yabancı bir dili edinme, ana dilimizdeki kavramların, anlatımların karşılığını o dilde bulup kullanma değildir [8, 96]. Çeşitli toplumların dünya bakışlarına düşünme ve değer sistemlerine açılan bir kapıdır yabancı dil. Bir toplumun ya da bir toplumun bireylerinin çeşitli etkinliklerini, davranış biçimlerini kavrayabilmenin yolu, o toplumun dilini bilmekten öğrenmekten geçer. Yabancı dili öğrenen kişinin, öğrenilen dilin derinliklerindeki anlamları kavrayarak özümsemesi gerekir. Bunun sonucunda öğrencinin o dilin kültürünü öğrenebilmesi kolaylaşır. McKay’e göre sınıf ortamında kültürel öğelerin kullanımı öğrencilerin o dile karşı güdülenmesini artırır [10, 7]. Uchihara, Roswell Georgia Mimosa Elementary School’da uygulanan Georgia İlköğretim Okulu Yabancı Dil Program modelinde (ESFL:Georgia Elementary School Foreign Languages Model Program) (Bu modelde yabancı dil olarak öğrencilere Japonca öğretilmektedir) en önemli gelişmenin öğrencilerin başka dile ve kültüre karşı olumlu tutum geliştirmeleri olduğunu açıklamaktadır. Programda, öğrenciler Japonca yazmaya, Japon ürünlerine, lokantalarına ve Japon yaşayışına karşı büyük ilgi göstermişler, çevrelerindeki Japon lokantalarına gidip Japon yemekleri ısmarlayıp aynı okulda okuyan Japon arkadaşlarının evlerini ziyaret etmişler ve onların ulusal giysilerini giyip kültürleri hakkında yakından bilgi almışlardır. Japon kültürü hakkında bilgi veren çeşitli materyalleri de sınıfa getirip arkadaşlarıyla paylaşmışlardır. Bu sayede, öğrendikleri dilin kültürü hakkında da bilgi sahibi olarak yabancı dil öğrenen öğrenciler, dil öğrenmeye karşı hem daha çok güdülenmişler hem de daha başarılı bir dil öğrenme sürecinden geçmişlerdir.

Tomalin ve Stempleski’ye göre kültür öğelerinin ders ortamına aktarılmasının nedenleri şunlardır [11, 89].

- Öğrencilerin her insanın davranışında kültürün etkisi olduğunu anlamalarına yardımcı olmak.

- Öğrencilerin yaş, cinsiyet, sosyal sınıf gibi değişkenlerin insanların konuşmalarında ve davranışlarında etkisi olduğunu anlamalarına yardımcı olmak.

- Öğrencilerin hedef kültürdeki ortak durumlarda gösterilen ortak davranışların farkına varmalarına yardımcı olmak.

- Öğrencilerin bazı sözcük ve tümceciklerin, kültürün bir sonucu olarak, hep aynı biçimde birbiri ardına geldiğinin farkına varmalarına yardımcı olmak.

- Öğrencilerin hedef kültürle ilgili genellemeleri nesnel gözle değerlendirmelerine yardımcı olmak.

- Öğrencilerin hedef kültürle ilgili bilgi toplama becerilerinin gelişmesine yardımcı olmak.

- Öğrencilerde hedef kültürle ilgili merak uyandırmak ve onların o kültürdeki insanlara empati duymalarını sağlamak.

Yabancı dil öğretiminde yukarıda belirtilen amaçların gerçekleştirilebilmesi için öğrenciye hedef dilin sosyal, kültürel yapısını, değer yargılarını, dünya görüşünü belirli ölçülerde benimseyebilmesine yardımcı olacak biçimde eğitim vermek gerekmektedir. Bu biçimde öğrenciye hedef dil sevdirilerek, öğrencinin dile ve kültüre olan ilgisi ve merakı arttırılmaya çalışılmalıdır. Kültür aktarımında asıl önemli olan nokta, öğrencinin kendi dilini ve kültürünü öğrendiği dil ile karşılaştırması ve bir bütün olarak değerlendirmesidir. Etkili bir kültür aktarımında öğrenci kendi kültürünü yadsımamakla birlikte yeni kültürün kimi özelliklerini tam olarak kabul etmeli, kimi özelliklerini ise belirli ölçülerde kabul edebilmelidir. Yabancı dil öğretiminde kültürel öğelerin aktarılması günümüzde pek çok yabancı dil programlarında da yer almaktadır. Amerika Birleşik Devletleri Nevada Eyaleti Eğitim Bakanlığında Haziran 1997'de işveren temsilcileri, eğitimciler ve ailelerin katılımı ile görüşülüp kabul edilen ,Yabancı Dil Öğretim Standartları'nda dil ve kültür ilişkisi hakkında da kararlar alınmıştır. Bu kararlardan bazıları şunlardır:

- Bütün öğrenciler farklı dilleri ve o dillere ait kültürleri öğreneceklerdir.

- Öğrenciler, başka dilleri ve kültürleri çalışarak kişisel eğitim seviyelerini yükselteceklerdir.

- Nevada'daki yabancı dil öğretmenleri hedef dilde akıcı bir biçimde konuşmak, öğretilen dilin kültürü hakkında bilgi sahibi olmak, yabancı dil öğretim tekniklerini bilmek ve bu beceriye sahip olmak zorundadırlar.

- İlköğretim üçüncü sınıf sonunda öğrenciler, öğrendikleri dil ile Amerikan kültürü arasındaki farklılıkları açıklayabilecek düzeye gelmelidir. (Örneğin; müzik, yemek alışkanlıkları, sanat, oyuncaklar vb).

- İlköğretim üçüncü sınıf sonunda kendini, öğrendiği dilin sözlü ve sözsüz bildirişimi ile (Bunlara jest, mimik ve vücut dili de dahildir.) ifade edebilmelidir.

- İlköğretim beşinci sınıf sonunda öğrenciler kültürel farklılıkların daha çok farkına varıp öğrendiği yabancı dilin Amerikan kültürüne katkısının farkına varabilmelidir. Bu kararlara göre yabancı dil öğretiminde amaç, öğrencinin yalnızca hedef dilin eğitimini alması değil, aynı zamanda hedef kültür konusunda da yetkin hale gelmesidir. Kültür öğelerinin yabancı dil derslerine aktarımının nasıl olacağı da önemli bir konudur. Bundan dolayı Dunnett, Dubin ve Lezberg'e göre yabancı dil sınıflarında kültür öğelerinin etkin biçimde aktarımında üzerinde durulması gereken bazı noktalar şunlardır [12, 157].

- Ders izlencesi hazırlanırken kültürel öğelerin aktarımına da tıpkı dilbilgisi ve sözcük öğretiminde olduğu gibi birincil derecede önem verilmelidir.

- Yabancı dil dersleri kültürel öğelerin aktarımını etkin kılacak zamanı sağlayacak biçimde düzenlenmeli ya da bu aktarım için ayrı dersler oluşturulmalıdır.

- Kültür konusu öğretmen yetiştirme programlarında özel olarak vurgulanmalıdır.

- Öğretmenler ders kitaplarını seçerken kültürel öğelerin başarılı bir biçimde verilip verilmediğini iyice incelemelidir.'

Demirel'e göre yabancı dil öğretiminde uygulanması gereken genel ilkelerden bazıları şunlardır [13, 26].

- Öğrencilerin yeni dil alışkanlıklarını sağlamasına yardımcı olunmak
- Hedef dili o dili ana dili olarak konuşan kişilerin konuştuğu gibi öğretilmek

- Öğretilen dilin kültürünü de öğretmeye çalışmak.

Yukarıdaki ilkelerden göz önüne alındığında, yabancı dil eğitiminde yok sayılmaması gereken en önemli konulardan birinin kültür öğretimi olduğu ortaya çıkar. Yukarıdaki görüşlere göre kültürel öğeler gerektiği biçimde ders ortamına aktarılabilirdiği sürece şunlar gerçekleşecektir:

- Öğrenci kendi yaşantısından farklı bir yaşantı tarzını öğrenmek isteyecek, bu da derse güdülenmesini ve ilgi göstermesini kolaylaştıracaktır.

- Kendi kültürüyle yeni kültürü karşılaştıran öğrenci kendi kültürüne

daha inceleyici bir gözle bakacak ve daha önce fark etmediği noktaları keşfedebilecektir.

- Dilin asıl amacı olan bildirişim sağlanacak ve daha da önemlisi hedef dili konuşan kişi ile ana dili olarak konuşan kişiler arasındaki bildirişimde empati duyma becerisi gelişmiş olan öğrenci yanlış anlamalarla karşı karşıya kalmayacaktır.

Kültür öğelerinin aktarımının yapılmadığı durumlarda ise bildirişimde bir takım sorunlar doğmaktadır. Bu sorunlar gülünç durumlara yol açabileceği gibi daha büyük problemlere de neden olabilmektedir. Lado bu konuyla ilgili olarak verilebilecek şu örnek olayı vermektedir [14, 55]. Amerika'da "s" harfini uzatarak uzun bir "ssssssss" sesi çıkarmak bir olumsuzluk ifadesidir. Konuşmacıyı dinleyen topluluğun yapılan işi beğenmediğini gösterir. Fakat İspanyolca konuşan ülkelerde bu sessiz olunması için yapılan bir çağrı anlamını taşır. İspanyolca konuşan bir topluluk önünde, konuşmasının ortalarında "ssssssss" sesini duyan Amerikalı bir yazar önce şaşırıp, dinleyicilerin kendisini protesto ettiğini düşünür, daha sonra bunun sessizliği sağlamak için kullanılan bir yöntem olduğunu anlar. Brooks'agöre kültür öğeleri aktarılmazsa öğrencinin yabancı dili konuşması, kendi kültür çevresinden gördüğü kavramları farklı sembollerle dile getirmesinden başka bir şey olmaz. Bu nedenle yabancı dil öğrenen kişinin o dile tam olarak yetkin olması için sadece dilin yapısını bilmesi yeterli değildir. Öğrencinin, o dilin hitap, teşekkür, kabul etme, reddetme, önerme gibi kullanımları hakkında bilgi sahibi olması gerekir. Öğrencinin kültüründe olan herhangi bir davranış, söz veya tonlama, öğrendiği dilde farklı olarak algılanabilir. Öğrenci hem dilsel hem de kültürel yapıları öğrendiği sürece o dilde yetkin olabilir. Bundan dolayı yabancı dil derslerinde öğrenilen dilin kültürel öğelerinin aktarımı gereklidir.

Kaynakça

1. Aksan, D. (1990) Her Yönüyle Dil-Ana Çizgileriyle Dilbilim. Ankara: Tdk Yayınları.S.11
2. Ergin, M. (1994) Üniversiteler İçin Türk Dili. İstanbul: Bayrak Basım Yayın 7
3. Aksan, Doğan: (1977), Her Yönüyle Dil. Ana Çizgileriyle Dilbilimi I, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları. S. 13

4. Erişkon, Binnur: (1996), Yabancı Dil Olarak Almanca Ders Kitaplarında Ülkebilgisi ve Kültür Aktarımı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İ.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul: S.5
5. Demirel, Özcan: (2007), Yabancı Dil Öğretimi, 3.bs., Ankara: S. 2
6. Russel, Bertrand: (1973), The Uses Of Language Concepts And Processes, Ed. Joseph A Devite, Prentice Hall. Pess. 43
7. Cheung, C.: (2001), 'The Use of Popular Culture as a Stimulus to Motivate Secondary Students' English Learning in Hong Kong', ELT Journal, Volume 55/1, January 2001, Oxford University Press. 56
8. Ozil, Şeyda: (1991), Dil ve Kültür Çağdaş Kültürümüz, Olgular, Sorunlar, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği, İstanbul, Cem Yayınevi. S. 95-96
9. Cortazzi, Martin ve Lixian, jin: (1999), 'Cultural Mirrors', Culture in Second Language Teaching and Learning, Ed. by. Eli Hinkel, Cambridge, Cambridge University Press, pp. 196-219.
10. McKay, Sandra Lee: (2000), 'Teaching English as an international language: Implications for cultural materials in the classroom.' TESOL Journal, 9. Toronto, TESOL Journal Press, s.7-11.
11. Tomalin, Barry ve Susan Stempleski. (1993): Cultural Awareness, London, Oxford University Press. pp.89
12. Dunnett, Stephen C., Fraida Dubin ve Amy, Lezberg: (1986): 'English Language Teaching from an Intercultural Perspective', Culture Bound, Ed. Joyce Merrill Valdes, Cambridge, Cambridge University Press, pp. 148-160.
13. Demirel, Özcan : (1990), Yabancı Dil Öğretimi, 2.bs., Ankara: S. 26-27
14. Lado, Robert: (1986), 'How to Compare Two Cultures', Culture Bound, Ed. Joyce Merrill Valdes, Cambridge University Press, pp. 52-64.